

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (final draft).

Viite:

Impola, J. J. (2023). Mielenkiintoinen variantti vuoden 1954 helmireunaisesta koerahasta. *Numismaatikko*, 59(4), 153–155.

Mielenkiintoinen variantti vuoden 1954 helmireunaisesta koerahasta

Tutkiessani vuoden 1954 helmireunaisen koerahamarkan kuvia havaitsin, että kyseisestä jo muutenkin erikoisesta rahasta on olemassa kaksi toisistaan varsin selvästi poikkeavaa varianttia. Yleisesti tunnetussa variantissa I, joita on aika ajoin ollut kaupan huutokaupoissa (viimeksi Holmaston 27. toukokuuta 2023 järjestetyssä huutokaupassa numero 164 kohdenumerolla 65), ovat sen arvo puolen ja tunnuspuolen tekstit selkeästi etäällä rahan helmireunasta.

Kuva 1. 1 markan helmireunainen koeraha vuodelta 1954, tavallisempi variantti I, jossa arvo puolen ja tunnuspuolen tekstit ovat selkeästi etäällä rahan helmireunasta. Arvo puolella ja tunnuspuolella on 72 reunahelmeä. Kuvälähde Finncoin.com. Kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma J. Imppola, SeAMK.

Vuoden 1954 helmireunaisia koerahoja on valmistettu varsin runsaasti, ja niitä on rahapajan kirjanpidossa kokonaiset 1 619 kappaletta. Tuntematon, mutta ilmeisen vähäinen määrä näitä koerahoja on päätynyt aikanaan keräilymarkkinoille. Kuvan 1 koerahavariantin I paino on 1,22 g. Mallin 1952 markan asetuksen mukainen paino on kuitenkin 1,15 g, eli eroa on huomattavasti. SNY:n 348. huutokaupassa (22.11. 2003) numerolla (22.11. 2003) numerolla 424 myyty tämän tyyppin kappale painoi 1,18 g ja Holmaston huutokaupassa 164 myyty tämän tyyppin kappale painoi 1,11 g, eli hajonta tuntuu olevan varsin suurta. Tutkittaessa 10

satunnaisen vuoden 1954 normaalirahan painoja vaihtelivat mittaustulokset 1,13 – 1,20 gramman välillä, joten tämän rahatyypin tapauksessa variantin I painojen vaihtelu vastaa hyvin normaalirahojen painojen vaihtelua.

Koerahasta löytyy myös selkeästi harvinaisempi variantti II, jonka arvo- ja tunnuspuolen tekstit ovat silmiinpistävän lähellä sen helmireunoja.

Kuva 2. 1 markan helmireunainen koeraha vuodelta 1954, harvinaisempi variantti II, jossa arvopuolen teksti MARKKA on huomattavan lähellä rahan helmireunaa. Arvopuolella on 68 reunahelmeä ja tunnuspuolella on 69 reunahelmeä. Kuvälähde Finncoin.com. Kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma J. Imppola, SeAMK.

Kuvan 2 koerahavariantin II paino on 1,15 g. Mallin 1952 markan asetuksen mukainen paino on 1,15 g, eli eroa asetuksen normipainoon tämän ei yksilön kohdalla ole. Tästä variantista ei löydy huutokauppanoteerauksia eikä siten muita painotietoja.

Hyvin silmiinpistävä ero tämän koerahan varianteissa on kirjainten aseman lisäksi erot reunahelmissä. Variantissa I on reunahelmiä rahan molemmilla puolilla 72 kappaletta, kun taas variantissa II on reunahelmiä arvopuolella 68 kappaletta ja tunnuspuolella 69 kappaletta. Lisäksi reunahelmet ovat variantissa II hieman epäsäännöllisemmin kaiverrettuja.

Kuva 3. 1 markan helmireunainen koeraha vuodelta 1954, varianttien arvo puolten vertailua. Variantti I vasemmalla (72 reunahelmeä), variantti II oikealla (68 reunahelmeä). Kuvälähde Finncoin.com. Kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma J. Imppola, SeAMK.

Vertailtaessa koerahavarianttien arvo puolia ovat erot erityisesti sanan MARKKAA asemassa selkeitä. Variantissa I on sanan kirjainten ja reunahelmien välissä selkeä rako. Variantin II kirjaimet ovat miltei kiinni reunahelmissä. Variantin I arvo puolen reunahelmet ovat erittäin säännöllisen kokoisia ja helmien välit ovat myös säännölliset. Oikean puolisen variantin II reunahelmien koot ja harvemmat välit eivät ole yhtä säännöllisesti kaiverrettuja.

Kuva 4. 1 markan helmireunainen koeraha vuodelta 1954, varianttien tunnuspuolten vertailua. Variantti I vasemmalla (72 reunahelmeä), variantti II oikealla (69 reunahelmeä). Kuvälähde Finncoin.com. Kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma J. Imppola, SeAMK.

Vertailtaessa rahojen tunnuspuolia, ovat erot sanojen SUOMEN TASAVALTA asemassa havaittavissa. Variantissa I ovat sanojen kirjaimet ja vuosiluvun numerot ovat myös hieman sirompia, jolloin kirjainten ja reunahelmien välissä näyttää olevan hyvin pieni rako. Variantin II hieman jykevämmät kirjaimet näyttävät olevan miltei kiinni reunahelmissä. Variantin I arvo puolen reunahelmet ovat erittäin säännöllisen kokoisia ja helmien välit ovat myös säännölliset. Oikean puolisen variantin II reunahelmien koot ja harvemmat välit eivät ole yhtä säännöllisesti kaiverrettuja.

Silmiinpistävin ero on kuitenkin sanan TASAVALTA ensimmäisen A-kirjaimen asema suhteessa reunahelmiin. Variantin I ensimmäisen A-kirjaimen kärki on täysin reunahelman kohdalla kuten kirjaimessa Å, mutta variantissa II on kyseisen A-kirjaimen yläpuolella kaksi reunahelmeä, kuten kirjaimessa Ä.

Kuva 5. 1 markka 1954 koerahan varianttien sanan TASAVALTA ensimmäisen A-kirjaimen ja helmireunan suhteiden vertailua. Vasemmalla variantti I ja oikealla variantti II. Kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma J. Imppola, SeAMK.

Vertailtaessa koerahavariantteja viralliseen vuoden 1954 rautamarkkaan käy ilmi mielenkiintoinen yhteys variantin II ja vuoden 1954 normaalirahan välillä.

Kuva 6. 1 markka 1954. Vasemmalla variantti I, keskellä normaaliraha ja oikealla variantti II. Kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma J. Impola, SeAMK.

Kuvan 6 punaisten havainneviivojen avulla voidaan havaita mielenkiintoisia eroja ja yhteneväisyyksiä koerahavarianttien ja vuoden 1954 normaalirahan välillä:

- Variantin I arvopuolen sana MARKKA ja numero 1 ovat ylempänä ja siten aivan oma tyyppinsä.
- Normaalirahan ja variantin II sana MARKKA ja numero 1 ovat hyvin samanlaiset ja alempana, ainoa iso ero on variantin II helmireuna, jota ei normaalirahassa ole.
- Varianttien I ja II sekä normaalirahan tunnuspuolten tekstien ja vuosiluvun asemointi ovat varsin samanlaisia, vaikkakin variantin I kirjaimet ja numerot ovat hieman muiden vastaavia sirompia. Tunnuspuolten ainoa selkeä ero on varianttien helmireuna, jota ei normaalirahassa ole.

Vaan miten 1 markan koeraha 1954 vertautuu vuosien 1953 ja 1954 normaalirahoihin?

Kuva 7. 1 markka 1953 ja 1954 sekä vuoden 1954 koerahan variantti II. Vasemmalla vuoden 1953 normaaliraha, keskellä vuoden 1954 koerahan variantti II ja oikealla vuoden 1954 normaaliraha. Kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma J. Imppola, SeAMK.

Kuvan 7 punaisten havainneviivojen avulla voidaan havaita mielenkiintoisia eroja ja yhteneväisyyksiä koerahavariantin II sekä vuosien 1953 ja 1954 normaalirahojen välillä:

- Vuoden 1953 ja 1954 normaalirahojen arvopuolelta ovat hyvin samanlaisia vuoden 1954 koerahan variantin II kanssa lukuunottamatta koerahan helmireunaa. Vuoden 1954 yhden markan normaalirahan arvopuoleen ei siis juurikaan tehty muutoksia verrattuna vuoden 1953 normaalirahaan.
- Vuoden 1953 normaalirahan tunnuspuolen tekstit ja erityisesti vuosiluku ovat paljon lähempänä reunaa kuin koerahan variantin II (ja myös variantin I) ja vuoden 1954 normaalirahan vastaavat. Myös vuoden 1953 rahan vuosiluvun fontti poikkeaa huomattavasti vuoden 1954 rahojen vuosilukujen fontista.
- Vuoden 1954 käyttörahan tunnuspuoli perustuu siten 1 markan koerahan 1954 variantin II (ja variantin I) tunnuspuoleen, mutta ilman helmireunoja.

Näin ollen voidaankin todeta, että 1 markan koerahan 1954 variantti I on varsinkin arvopuoleltaan toteutumaton hahmotelma. Sen sijaan variantti II on helmireunaa

lukuunottamatta selkeä prototyyppi niistä muutoksista, jotka sitten toteutettiin uudentyyppisen 1 markan mallin 1954 normaalirahan tunnuspuolella, kylläkin ilman helmireunaa.

Mielenkiintoista olisikin saada jonkinlainen näkemys siitä, miten monia variantti II -tyypin 1 markan koerahoja vuodelta 1954 löytyy keräilijöiden hallusta. Mahdolliset lisätiedot otetaan kiitollisina vastaan.